

Asia: VN/17882/2024

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Kuntaliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua varhaiskasvatuslain muuttamisesta. Esityksen mukaan jatkossa ei enää olisi velvoitetta laatia paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Lisäksi ehdotetaan henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteen keventämistä siten, että varhaiskasvatuslain 70 §:n 2 momentin kohta 5 kumottaisiin. Kuntaliitto osaltaan kannattaa vahvasti hallitusohjelman mukaisia toimia kuntien toimintaedellytysten vahvistamiseksi normien purkamisen tai keventämisen kautta.

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintavelvoitteen kumoaminen

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi varhaiskasvatuslain (540/2018) 22 § kokonaisuudessaan. Kuntaliiton suhtautuu esitykseen varovaisen myönteisesti ja pidämme tärkeänä, että kokonaisuutta toteutetaan osana valtiovarainministeriön kuntien normien keventämisen ja kokeilujen ohjelman mukaista kokonaisuutta. Kuntaliitto muistuttaa, että paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintavelvoitteesta luopumista ei kuitenkaan yksityiskohtaisesti ehdotettu esimerkiksi Kuntaliiton koostamassa yhteenvedossa kaupunkien ja kuntien normien keventämisehdotuksista: <https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2024/kuntaliitto-esittaa-keskusteluun-92-kevennettavaa-normia-joilla-mahdollista-saastaa>

Kuntaliitto kuitenkin huomauttaa, että paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintavelvoitteen poistaminen ei välttämättä vähennä työpanosta tai kohdenna henkilöstön työpanosta nykyistä

enempää päiväkoteihin tai perhepäivähoitoon tai vähennä sijaistarvetta. Vaikka esityksessä kuvataan yleisesti hallinnollisen työn vähenemistä, jää edelleen paljon yksityiskohtaista suunnitelma- ja raportointivelvoitetta, jotka on tehtävä toimipistetasolla.

On hyvä huomioida, että suunnitelmavelvoitteiden keventäminen voi johtaa siihen, että varhaiskasvatuksen valtakunnalliseen suunnitelmaan perehtyminen ja sen käytännön soveltamista on jatkossa vahvemmin tuettava mm. Opetushallituksen tarjoamina koulutuksina suomeksi ja ruotsiksi. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on ollut keskeinen keino sitouttaa henkilöstöä ja varmistaa, että perusteet on omaksuttu mahdollisimman hyvin.

Esityksessä esitettyjen arvioiden perusteella paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ei ole kaikilta osin onnistunut tasalaatuistamaan varhaiskasvatusta. Vuoden 2023 tehdyn arvioinnin perusteella ilmeni myös, ettei paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia välttämättä päivitetä vastaamaan lainsäädännön tai perusteiden muutoksia ennen niiden voimaan tuloa. Kuntaliitto muistuttaa, että viime vuosina tehtyjen muutosten aikataulut Opetushallituksen antaman määräyksen ja vaaditun paikallisen suunnitelman laadinnan osalta ovat olleet erittäin tiukat. Kunnille ei ole jätetty toimeenpanon tai suunnitelmien laadinnan osalta juurikaan aikaa tehdä prosessia pitkäjänteisesti. On selvää, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon edellytykset vaihtelivat myös kunnittain. Kuntaliitto pohtii, edistääkö nyt esitetty paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintavelvoitteen poistaminen yhdenvertaisten ja riittävän laadukkaan palvelun toteuttamista paikallisesti eri puolella Suomea.

Kuntaliitto olisi pitänyt normien keventämisen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisempana esitystä, jossa suunnitelma- ja raportointivelvoitteet vähenevät hallintotoiminnan lisäksi päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Erilaiset päiväkotij- ja ryhmäkohtaiset kirjaamiset kuormittavat henkilöstöä ja eri toimilla tulisi tavoitella työmäärän keventämistä toimipistetasolla. Mikäli siinä onnistutaan, on vaikutukset myös työntekijöiden työhyvinvoinnin ja työolosuhteiden parantumiseen moninkertaiset. Paikallisesti tuleekin pohtia onko toimipaikkakohtainen paikallisesti pohdittava toteutussuunnitelma konkreettisempi ja sujuvampi toimeenpanon kannalta kuin järjestäjäkohtainen suunnitelma. Esityksen mukaisesti niissä kunnissa, joissa paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja sen laadintaprosessi on koettu toimivaksi ja joissa paikallisen suunnitelman tavoite on saavutettu, voidaan jatkaa paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa jatkossakin, vaikka velvoite siihen poistuu.

Esityksen mukaan luopuminen paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista tarkoittaa, että Opetushallituksen tulee uudistaa valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä toimeenpanon tukimateriaalit. Nykyisissä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on lukuisia kohtia, jotka on tarkoituksellisesti jätetty paikallisesti tarkennettaviksi ja osittain harkittaviksi. Tältä osin on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että Opetushallitus ei jatkossa laajenna perusteita uusilla määräyksillä tai vaatimuksilla muuttamalla nyt paikalliseen suunnitelmaan jätettyjä asiakokonaisuuksia valtakunnallisiksi vaatimuksiksi. Tällöin vesitetään koko paikallisesta suunnitelmasta luopuminen ja sen osalta esitetty hallinnollisen työn keventyminen ja vähentyminen. Valtakunnallisessa suunnitelmassa voi edelleen olla paikalliseen harkintaan jätettäviä

asiakokonaisuuksia, joiden osalta niiden toimeenpanosta ja toimintatavasta voidaan päättää paikallisesti.

Ratkaisuna edellä mainittuun Kuntaliitto vaatii, että esitetyn muutoksen ohella tulee muuttaa samanaikaisesti varhaiskasvatustalain 21 §:ää. Kuntaliitto esittää 21 §:n 2 momentin ensimmäisen lauseen ”Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, toteuttaa tässä laissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä” poistamista. Kyse on tavoiteohjauksesta. Lisäksi Opetushallituksen toimivaltaa määrätä valtakunnallisten perusteiden sisällöstä tulee rajata pykälässä nykyistä selkeämmin. Kuntaliitto ehdottaa, että toimivaltamääräys koskisi tarkkarajaisesti vain varhaiskasvatuksen sisältöön liittyviä asiakokonaisuuksia. Kuntaliiton näkemyksen mukaan varhaiskasvatussuunnitelman sisällöissä ei ole tarvetta määrätä esimerkiksi varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä sekä monialaisesta yhteistyöstä.

Riskinä Kuntaliitto näkee, että muutoksessa valtakunnalliset perusteet laajenevat. Kuten esityksessä todetaan hallitusohjelman mukaisesti, tulee myös keventää valtion virastojen työtaakkaa.

#### Täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteen keventäminen

Esityksen mukaan varhaiskasvatustalain 70 § 2 momentin kohta 5 kumotaan. Nykyisen lain mukaan varhaiskasvatustoimijoiden tulee tallentaa jokaiselle tietovarantoon tallennetulle työntekijälle seuraavat tiedot henkilön täydennyskoulutukseen osallistumisesta: täydennyskoulutuksen nimi, suorituspäivä-määrä, koulutuspäivien määrä ja työntekijän tehtävänimike. Nyt tehtävän esityksen mukaan jatkossa henkilöstön täydennyskoulutusta koskevia tietoja ei tallennettaisi.

Kuntaliitto kannattaa täydennyskoulutusta koskevaa muutosta. Tietojen tallentamisen osalta on ollut haastetta eikä kaikkien kuntien osalta toimintaa ole kyetty kunnollisesti vielä edes toteuttamaan. Saatu tieto ei ole ollut luotettavaa. Kuntaliitto on samaa mieltä siitä, että tallentamisvelvoitteen poistaminen vähentää pitkällä aikavälillä hallinnollista työtä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan kunnissa seurataan henkilöstön täydennyskoulutusta kuitenkin joka tapauksessa ja mikäli tietoa siitä tarvitaan, lienee tarkoituksenmukaisempaa jollakin aikavälillä tehdä asian osalta erillistä valtakunnallista tiedonkeruuta. Täydennyskoulutuksen tallennusvelvoitteesta luopumisella ei kuitenkaan muuteta lakisääteistä tehtävää tarjota täydennyskoulutusta henkilöstölle.

#### Taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaan vuotuinen kustannussäästö olisi yhteensä 2,2 miljoonaa euroa, josta peruspalveluiden valtionosuusprosentilla laskien säästö valtiolle olisi 540 000 euroa. Valtiolle kohdistuva säästö kohdistetaan peruspalvelujen valtionosuusmomentille 28.90.30 1.1.2025 alkaen.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan tarkkoja kustannusvaikutuksia on erittäin haastava arvioida. Kunnista saadun palautteen perusteella vaikuttaa siltä, että paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista luopumisella ei nähdä olevan suurta vaikutusta hallinnollisen työn keventämiseksi. Mahdolliset kustannus-vaikutukset voivat syntyä pidemmällä aikavälillä. Varmuudella voidaan kuitenkin todeta, että esityksen mukaisiin kustannussäästöihin ei päästä ennen kuin valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet uudistetaan ja Opetushallituksen toimivaltaa rajataan kuntaliiton esittämällä tavalla. Esityksen mukaan kustannussäästö kuitenkin toteutetaan lain voimaan tulon kanssa samanaikaisesti, mikä osaltaan haastaa varhaiskasvatuksen järjestämiskus-tannusten hallintaa lähitulevaisuudessa.

Kunnista saadun palautteen perusteella kustannussäästöjä voidaan paremmin saavuttaa toimipistetasoisten suunnitelmavelvoitteiden ja hallinnollisen työn vähentämisellä. Esimerkiksi lapsen tehostetun tuen päätöksenteosta luopuminen, tasa-arvosuunnitelman sekä yhdenvertaisuussuunnitelman toimipiste-kohtaisesta laatimisvelvoitteesta luopuminen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Lahtinen Jarkko  
Suomen Kuntaliitto